

Bontás vagy korszerűsítés

FOGYATÉKOSOK Nem a tömegintézmények kiváltására ment az EU-pénz

A több milliárd forintos uniós támogatás ellenére sem sikerült Magyarországon teljes mértékben felszámolni, illetve kiváltani a fogyatékosokat ellátó tömegintézményeket. Sőt, több olyan intézetet is felújítottak, amit inkább le kellett volna bontani – állapította meg a TASZ.

Haiman Éva

Magyarország először 1998-ban deklarálta, hogy be kívánja zárni a fogyatékos és mentális zavarokkal élőket elzáró tömegintézeteket, és helyettük a helyi közösségben alakít ki számukra emberléptékű, személyre szabott lakhatási szolgáltatásokat. Ehhez képest 1998 és 2006 között a központi költségvetés 14 milliárd forintot költött tömegotthonok felújítására – olvasható a Társaság a Szabadságjogokért tanulmányában. A TASZ fogyatékos-ügyi programvezetője, Verdes Tamás és munkatársai azt igyekeztek feltérképezni, hogy Magyarország pontosan mire és mennyit költött azok-

ból az európai uniós forrásokból, amelyeket kifejezetten a tömegotthonok lebontására és a közösségi szolgáltatások fejlesztésére szántak.

Az első, majdnem 2,3 milliárd forintos keretösszegű pályázat kapcsán mindjárt arra jutottak, hogy az egész koncepció elhibázott volt, mivel kifejezetten korszerűsítést szolgált, teljességgel ellentétesen nem csak az uniós célokkal, de az elhatározott közpolitikával is. A projekt során 65 ingatlant

korszerűsítettek, ezek többségükben tömegintézmények voltak, közöttük nem egy olyan, amit a TASZ szerint inkább le kellett volna bontani.

A 2012-ben meghirdetett TIOP-pályázat már kifejezetten fogyatékos és pszichiátriai beteg személyek intézményeinek bezárását és a lakók támogatott lakhatásba való elköltöztetését célozta. A felhasznált hatmilliárd forintból 6 pályázatot támogatottak: Berzence, Bélapátfalva, Kalocsa, Mérk, Szakoly

és Szentés bentlakásos intézményeiből csaknem hétszáz ember költözhet új otthonba. Ezeknek sem mindegyike felel meg ugyanakkor mindenben a korszerű elvárásoknak, a tervek szerint ugyanis mindössze 18 lakás, míg 6 lakócentrum és 40 lakóotthon létesítésül, így csak a lakók 14 százaléka költözhet valóban önálló életvitelt lehetővé tévő lakásokba, míg 65 százalékuk lakóotthonokba, 21 százaléka pedig lakócentrumokba.

Verdes Tamás szerint pozitívum, hogy más volt közép-kelet-európai országokkal ellentétben, nálunk nem épülnek új tömegintézmények, ugyanakkor a pályázatban így is igen sok intézetcentrikus, a korábbi intézményi kultúrát meghonosító megoldást konzerváltak. A TASZ meglátása ráadásul a programot kevesebb pénzből is meg lehetett volna valósítani, vagy ugyanakkor forrásból több ember számára is biztosítható lett volna a kiköltözés, használt ingatlanok vásárlása mind a költséghatékonyság, mind a társadalmi beilleszkedés szempontjából jobb megoldás lett volna.

Nem magyar sajátosság

MAGYARORSZÁG MELLETT Bulgáriában, Lettországon, Litvániában, Romániában és Szlovákiában is jelentős összegeket használtak fel nagy létszámú fogyatékos intézetek létrehozására és felújítására az uniós forrásokból a most zárult fejlesztési ciklusban – állapította meg a fogyatékosok európai érdekvédelmi szervezete, az Önálló Életvitel Európai Hálózata. Jelentésükben úgy fogalmaznak, hogy a kormányzati koncepciótlanság, a leromlott infrastruktúra, a hiányos EU-koordináció, valamint az elégtelen civil befolyás is szerepet játszott abban, hogy miközben az intézménytelenítésnek vagy kitagolásnak nevezett folyamatot az Európai Unió jelentős összeggel támogatta 2007 és 2013 között, „a csatlakozók sokszor az orránál fogva vezették Brüsszelt”, és a reform helyett a meglévő intézetek fenntartására fordították a forrásokat.